

Examen VWO

2018

tijdvak 2
maandag 18 juni
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Achter het correctievoorschrift is een aanvulling op het correctievoorschrift opgenomen.

Dit examen bestaat uit 41 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Beantwoord de vragen in goedlopend Nederlands.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Leren is niet ‘dat zoeken we op’

Alinea 2 is te beschouwen als een uitwerking van een bepaalde zin uit alinea 1.

- 1p 1 Welke zin is dat?
- A Opnieuw ‘meer aandacht voor persoonlijke en sociale ontwikkeling’. (regels 6-8)
  - B Minder feitenkennis (‘stampen’), maar meer gewiektheid in het vinden van informatie. (regels 8-10)
  - C En het verplichte nummertje Engels vanaf de eerste klas. (regels 10-12)
  - D Dat dat apekool is, zal deze leerlinge waarschijnlijk nooit ontdekken. (regels 16-18)

“Misschien is het daarom juist aan hén te wijten dat dergelijke verzuchtingen almaar weer opklinken” (regels 64-66)

- 1p 2 Wie wordt bedoeld met ‘hén’, gelet op de tekst?
- A conservatieve onderwijsmensen die gekant zijn tegen veranderingen
  - B mensen die weinig heil zien in het computergebruik op scholen
  - C onderwijsvernieuwers zoals de leden van het Platform Onderwijs 2032
  - D voorzitters van uiteenlopende besturen, zoals die van het Platform Onderwijs 2032

“... al heeft die de afgelopen decennia toch nog heel wat schade weten te veroorzaken.” (regels 69-71)

- 1p 3 Wie of wat wordt bedoeld met ‘die’?
- A de onderwijskundige droom
  - B de teloorgang van parate kennis
  - C de voorzitter van Platform Onderwijs 2032
  - D de wal van de realiteit

“Neem het voorbeeld dat de voorzitter aanvoert om parate kennis in het hoekje te zetten: ‘Schud jij de termijn van koning Willem III zo uit je mouw?’” (regels 72-76)

- 1p 4 Wat wil de voorzitter volgens tekst 1 met dit voorbeeld aantonen? Hij wil laten zien dat
- A de interviewer en anderen weinig historische kennis hebben.
  - B maar weinig mensen nog weten wanneer koning Willem III regeerde.
  - C vrijwel niemand dit soort kennis paraat heeft.
  - D zo’n vraag doorgaans alleen beantwoord kan worden met naslagwerken.

“Maar de voorzitter weet ongetwijfeld zelf ook wel dat dat een flauwe truc is.” (regels 78-80)

- 1p 5 Waarom wordt het voorbeeld van de voorzitter een flauwe truc genoemd? Het voorbeeld wordt een flauwe truc genoemd, omdat
- A het flauw is om een vraag naar een klein historisch detail te stellen.
  - B het flauw is om het ontbreken van een antwoord op deze vraag als bewijs te gebruiken.
  - C het voor zich spreekt dat niemand het antwoord op deze vraag weet.
  - D vrijwel niemand het antwoord weet als zelfs de schrijver het flauwe antwoord niet weet.

Alinea 6 van tekst 1 bevat een redenering die uit twee delen bestaat. Van verschillende zinnen uit deze alinea kun je de functie binnen deze redenering aangeven.

- 3p 6 Neem de nummers 2 tot en met 5 uit onderstaand schema over en noteer daar de juiste termen bij. Van de eerste zin is de functie al gegeven in het schema.

Kies uit: argument, conclusie, constatering, doelstelling, nuancering, oorzaak, standpunt, tegenwerping, voorwaarde en weerlegging. Termen mogen meer dan eens gebruikt worden.

Eerste deel van de redenering:

Wie denkt dat iedereen deze globale kennis zomaar heeft, moet ik teleurstellen. (regels 85-87)	1 standpunt
Ik vrees dat menige scholier inmiddels een fikse gok zou moeten wagen bij de vraag of Karel V voor of na de Franse Revolutie leefde. (regels 87-91)	2

Tweede deel van de redenering:

Is dat belangrijk? Ja, dat is het. (regel 91)	3
Wanneer hedendaagse filosofen vaststellen dat onze persoonlijke identiteit voornamelijk ligt in het (levens)verhaal dat wij over onszelf vertellen, geldt dat ook voor de collectieven waar we deel van uitmaken. (regels 92-97)	4
Nederland, Europa of wat dan ook ís onze geschiedenis. (regels 98-99)	5

In alinea 7 wordt gesproken over “de historische mist waarin leerlingen vaak ronddwalen” als gevolg van thematisch onderwijs. (regels 104-106)

- 1p 7 Welke van onderstaande uitspraken geeft het beste weer wat hiermee wordt bedoeld?
- Leerlingen hebben geen zicht op de
- A afhankelijkheden tussen diverse historische thema's.
  - B context waarin historische feiten moeten worden geplaatst.
  - C feiten over belangrijke historische personen zoals koningen.
  - D manier waarop historische feiten moeten worden opgezocht.
  - E thema's die werkelijk relevant zijn in de geschiedenis.
- 2p 8 Welke drie van onderstaande citaten zouden als ironisch kunnen worden opgevat?
- 1 Als je het lijstje aanbevelingen doorleest, krijg je een ontmoedigend déjà-vugevoel. (regels 4-6)
  - 2 En het verplichte nummertje Engels vanaf de eerste klas. (regels 10-12)
  - 3 De waarde van dat laatste werd veelzeggend toegelicht door een tiener die werd geïnterviewd. (regels 12-15)
  - 4 Met een thematische catalogus op de schoolbibliotheek zouden de leerlingen de informatie die zij voor hun werkstukken nodig hadden, gemakkelijker kunnen achterhalen. (regels 32-37)
  - 5 Dat was zo'n veertig jaar geleden – en nu komt het Platform triomfantelijk tot dezelfde conclusie. (regels 42-44)
  - 6 Maar dat is al net zo'n makkelijk weerwoord als de achteloze manier waarop de voorzitter van het Platform zich afmaakte van de tegenwerping dat computers op school helemaal niet zo succesvol zijn. (regels 55-60)
  - 7 'Technologische ontwikkelingen gaan zo snel ...' – een cliché dat de gemeenplaatsen in het rapport naar de kroon steekt. (regels 60-63)
- 2p 9 Welke van onderstaande formuleringen geeft het beste de strekking van het tekstgedeelte van de alinea's 1 tot en met 8 van tekst 1 weer?
- De aanbevelingen van het Platform Onderwijs 2032 zijn
- A achterhaald, want veertig jaar geleden kwamen professionals al tot vergelijkbare inzichten over het onderwijs.
  - B nuttig, want parate kennis wordt door velen gezien als iets wat in deze tijd minder aandacht verdient dan individuele ontwikkeling.
  - C onverstandig, want leerlingen zullen een verengd wereldbeeld krijgen als de onderwijsvernieuwingen worden doorgevoerd.
  - D waardevol, want leren zal in de toekomst leuker worden als het onderwijs op deze manier wordt ingericht.

In alinea 5 tot en met 9 worden drie nadelen van de onderwijsvernieuingsdrift genoemd in de vorm van een oorzaak-gevolgketen.

- 2p 10 Parafraseer deze keten in de vorm van drie zinnen volgens onderstaand schema:

(X) Leerlingen hebben geen parate kennis meer.

Daardoor (Y) .....

Daardoor (Z) .....

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

- 2p 11 Vat het tekstgedeelte van alinea 1 tot en met 5 van tekst 1 samen in één of meer volledige zinnen.
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

- 1p 12 Vat het tekstgedeelte van alinea 6 tot en met 10 van tekst 1 samen in één of meer volledige zinnen.
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.

Tekst 2 Beetje contrarevolutie kan geen kwaad

Tekst 2 begint met een schets van hoe mensen in 1980 kennis vergaarden en met elkaar communiceerden.

- 1p 13 Waarvoor is deze schets met name bedoeld?
Deze schets is vooral bedoeld om aan te geven dat in vergelijking met nu de kwaliteit van kennisvergaring en communicatie vroeger
- A kostbaarder en minder effectief was dan nu.
  - B langzamer was, maar het resultaat beter was dan nu.
  - C oppervlakkiger was dan nu, maar wel gedegen.
  - D primitiever was dan nu, maar meer sociale binding gaf.

“Ik verslik me bijna in dat ‘*21st century skills*’. Alsof je zonder die *skills* een half mens of een hopeloos uitgerangeerde bejaarde bent.”
(regels 31-35)

- 2p 14 Leg met behulp van gegevens uit tekst 2 uit waarom iemand die niet beschikt over ‘*21st century skills*’ volgens sommigen gezien kan worden als een half mens of een hopeloos uitgerangeerde bejaarde, en volgens anderen juist niet.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.

“De ene vondst leidt naar een andere interessante site, en zo sprokkel je allerlei onderscheiden en losse wetenswaardigheden bij elkaar.”
(regels 47-51)

- 1p 15 Welke kritiek kan worden geleverd op het leren van losse wetenswaardigheden? Baseer je antwoord op alinea 1 en 2 van tekst 2. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

In alinea 1 tot en met 3 van tekst 2 worden kenmerken aangeduid die typerend zijn voor de kennisvergaring in 1980 en van de *21st century skills*.

- 3p 16 Citeer woorden of woordgroepen uit alinea 1 tot en met 3 van tekst 2 die bedoelde kenmerken aanduiden. Zorg ervoor dat de geciteerde woorden of woordgroepen paren vormen die betrekking hebben op de termen die in de linkerkolom van onderstaand schema staan.

	Kennisvergaring uit het begin van de jaren tachtig	<i>21st century skills</i>
Resultaat	1a	1b
Middelen	2a	2b
Tempo	3a	3b

In het tekstgedeelte van alinea 3 tot en met 5 van tekst 2 wordt gebruikgemaakt van een specifieke tekststructuur.

- 1p 17 Welke tekststructuur is dat?
een tekststructuur op basis van
- A middel en doel
  - B oorzaak en gevolg
  - C probleem en oplossingen
  - D voor- en nadelen

In alinea 5 van tekst 2 wordt de film *Fahrenheit 451* besproken.

- 1p 18 Waarvan wordt met dit voorbeeld het belang onderstreept?
Dit voorbeeld onderstreept het belang van
- A de ontwikkeling van de beschaving.
  - B literair werk als cultuuruiting.
  - C onderwijsvernieuwingen.
  - D uit het hoofd leren.

Tekst 2 kan in vier opeenvolgende delen worden onderverdeeld:

deel 1: Vroeger

deel 2: Nu

deel 3: Consequenties voor het onderwijs

deel 4: Slot

- 1p 19 Bij welke alinea begint deel 2 'Nu' ?

- 1p 20 Bij welke alinea begint deel 3 'Consequenties voor het onderwijs'?

- 1p 21 Hoe kan de inhoud van het slot van tekst 2 het best worden getypeerd?
A als een bondige samenvatting van de tekst
B als een oproep voor een nieuwe manier van leren
C als het beargumenteerde standpunt van de auteur
D als voorspelbaar commentaar van iemand zonder *21st century skills*

- 2p 22 Hoe kan tekst 2 het beste worden gekenschetst?
Tekst 2 is te kenschetsen als een pleidooi
A tegen de op handen zijnde onderwijsontwikkelingen.
B tegen het gebruik van digitale middelen in het onderwijs.
C voor het behoud van het goede in het onderwijs.
D voor meer aandacht voor lezen en literatuur.

- De titel van tekst 2 is 'Beetje contrarevolutie kan geen kwaad'.
1p 23 In welke alinea wordt de kiem gelegd voor de contrarevolutie die later aan de orde wordt gesteld?
A In alinea 3
B In alinea 4
C In alinea 5
D In alinea 6

tekstfragment 1

Een nieuw kerncurriculum zou voor alle leerlingen moeten bestaan uit een vaste basis van kennis en vaardigheden van Nederlands, Engels, rekenen/wiskunde, digitale vaardigheden en burgerschap en kennis uit de domeinen Taal & Cultuur, Natuur & Technologie en Mens & Maatschappij. Daarnaast omvat het kerncurriculum ook vakoverstijgende vaardigheden: creëren, kritisch denken, probleemoplossend vermogen, leervaardigheden en samenwerken. De scholen bepalen hoe zij het onderwijs aanbieden, bijvoorbeeld in vakken of in themagericht onderwijs.

naar: www.onderwijs2032.nl

- Onderwijs2032 wil het curriculum in Nederland veranderen, zoals beschreven in tekstfragment 1.
2p 24 Citeer de twee zinnen of zinsgedeelten uit alinea 4 van tekst 2 die ingaan op het nieuwe kerncurriculum zoals dat wordt gepresenteerd in tekstfragment 1.

- De titel van tekst 2 is "Beetje contrarevolutie kan geen kwaad".
2p 25 Wat houdt genoemde contrarevolutie in voor het onderwijs?
A meer aandacht voor lezen en schrijven zonder digitale middelen
B meer aandacht voor sociale en vakoverstijgende vaardigheden
C meer openstaan voor feitenkennis die zich per toeval aandient
D meer openstaan voor wat past bij de belangstelling van leerlingen

Overkoepelende vragen bij tekst 1 en tekst 2

- 2p **26** Wat is het belangrijkste resultaat van goed onderwijs volgens tekst 1 en wat is het belangrijkste resultaat van goed onderwijs volgens tekst 2?

“Wat ik wél weet, is dat die regeringsperiode (‘termijn’) in de late negentiende eeuw lag. En dus niet in de middeleeuwen of ten tijde van Julius Caesar.” (tekst 1, regels 80-84)

- 1p **27** Citeer de zin uit alinea 3 van tekst 2 waarin op soortgelijke wijze het nut van parate kennis wordt besproken.

In zowel tekst 1 als tekst 2 wordt gereageerd op ideeën van het *Platform Onderwijs 2032*.

- 4p **28** Noem zes ideeën die volgens tekst 1 en/of tekst 2 worden bepleit door *Platform Onderwijs 2032*. Nummer je antwoorden.

Tekst 3 Meertalig opvoeden, nog steeds een goed idee?

In alinea 3 van tekst 3 wordt ingegaan op Nederlands onderzoek naar meertaligheid.

- 1p **29** Hoe verhouden de resultaten van Nederlands onderzoek zich volgens tekst 3 tot die van eerder onderzoek?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

“Een niet onbelangrijk deel van het nieuwe onderzoek vond ... niets.” (regels 90-91)

- 2p **30** Welke twee mogelijke hoofdoorzaken worden in tekst 3 geopperd voor het uitblijven van onderzoeksresultaten?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

“Het zou ook kunnen dat de eerdere bevindingen toevalstreffers waren. Maar dat lijkt Blom onwaarschijnlijk (...)” (regels 99-101)

- 2p **31** Leg uit waarom de eerdere bevindingen volgens tekst 3 geen toevalstreffers waren.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

In tekst 3 staan adviezen die aanstaande, meertalige ouders ter harte kunnen nemen als ze overwegen hun kind tweetalig op te voeden.

- 2p **32** Welke twee van onderstaande adviezen zijn in overeenstemming met de strekking van de tekst? Noteer de nummers.
- 1 Doe veel geheugenspelletjes met je kind.
  - 2 Een opvoeding gericht op flexibiliteit zorgt voor een optimale hersenontwikkeling.
  - 3 Leer je kind even goed Fries als Nederlands: dat bevordert het taalgevoel.
  - 4 Leer je kind zo vroeg mogelijk lezen.
  - 5 Leer je kind zo veel mogelijk talen, want dat is goed voor het jonge brein.
  - 6 Stuur je kind naar het tweetalig voortgezet onderwijs voor het hoogste rendement.
  - 7 Zet als ouderpaar je meertaligheid in om je kind een voorsprong te geven.
  - 8 Zorg ervoor dat je kind zo veel mogelijk kan taalschakelen.

“We zijn er als mens op gebouwd” (regels 147-148)

- 1p **33** Citeer de zin of het zinsgedeelte uit alinea 5 van tekst 3 waarmee deze verklaring steviger kan worden onderbouwd.

In alinea 6 van tekst 3 wordt een aantal argumenten opgesomd die gebruikt kunnen worden om aan te tonen dat meertalig opvoeden een goed idee is. In alinea 1 van tekst 3 wordt gemeld om welke reden er niets tegen meertalig opvoeden is.

- 1p **34** Wat is van de in alinea 1 gemelde reden het kernwoord?

tekstfragment 2

(1) Talen zijn zo besmettelijk als de pest. Er hoeft maar dit te gebeuren of je loopt er een op. (...)

(2) Een enkeling is van nature immuun, maar ben je een beetje vatbaar voor talen, dan heb je om de haverklap iets onder de leden, en met elke nieuwe taal wordt het risico op een volgende groter. Helemaal genezen doet het nooit meer: zelfs tientallen jaren later herken je nog woorden, je snapt kleine zinnestelsels en af en toe zeg je zelf iets. Meertaligheid, zwijg me ervan. Ik loop er al sinds mijn jeugd mee rond. (...)

(3) Heeft meertaligheid dan helemaal geen voordelen? Jawel, een enkele keer ben ik er blij mee. Als ik gemakkelijk mijn weg vind, vragen stel en bestellingen plaats in een van de vele tientallen landen waar ik dat kan. Als ik een boek lees dat niet in Nederlandse of Engelse vertaling beschikbaar is (en daar zijn er verbazend veel van), zodat ik de wereld vanuit een ander perspectief ga zien.

naar: Gaston Dorren

uit: Levende Talen Magazine 2015-7

- 2p **35** De schrijver van tekst 3 en van tekstfragment 2 is dezelfde persoon. Welke twee voordelen met betrekking tot meertaligheid komen in zowel het tekstfragment als alinea 6 van tekst 3 naar voren?

- 1p **36** In alinea 4 van tekst 3 wordt het resultaat van een “niet onbelangrijk deel van het nieuwe onderzoek” besproken. (regels 90-91) Welk advies is op zijn plaats waar het verder onderzoek naar meertaligheid betreft?

Verder onderzoek

- A** is overbodig, want het voegt niets toe aan wat al bekend is over meertaligheid.
- B** moet de condities waaronder meertaligheid effect heeft blootleggen.
- C** moet gebruikmaken van precies dezelfde taken en proefpersonen.
- D** moet zowel voor- als nadelen van meertaligheid belichten.

Tekst 4 Nee, dames, dit onderzoek vereist talent!

- 1p 37 Voor welke wetenschappelijke studies is het volgens het beschreven onderzoek noodzakelijk over aangeboren talent te beschikken, blijkens alinea 1 en 2 van tekst 4?

“Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in de wetenschap, maar in sommige wetenschapsgebieden zijn ze meer ondervertegenwoordigd dan in andere.” (regels 1-5).

In tekst 4 wordt een groot aantal veronderstelde oorzaken voor deze ondervertegenwoordiging van vrouwen in de wetenschap aan de orde gesteld.

- 3p 38 Noem vijf van deze mogelijke oorzaken.

In alinea 4 en 5 van tekst 4 komt een zichzelf bevestigend mechanisme aan de orde.

- 2p 39 Beschrijf dit mechanisme. Maak daarbij gebruik van onderstaand schema. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

In sommige wetenschappelijke disciplines zijn mannen sterk oververtegenwoordigd.
--

Vooral in die disciplines ...

Daardoor ...

- 1p 40 Citeer de zin waaruit je zou kunnen opmaken dat vrouwen in sommige disciplines beter presteren dan mannen.

Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in bepaalde delen van de wetenschap.

- 2p 41 Wat is blijkens tekst 4 daarvan de belangrijkste oorzaak?

Dat komt met name

- A door een oorzaak die niet precies door wetenschappelijk onderzoek te duiden valt.
- B doordat mannen in bepaalde disciplines waarschijnlijk geen vrouwelijke collega's willen hebben.
- C doordat onderzoek naar seksisme in de wetenschap daar ook weer seksistische reacties uitlokt.
- D doordat vrouwen minder uren willen of kunnen werken en niet systematisch maar wel empathisch denken.
- E doordat vrouwen niet het mysterieuze 'talent' bezitten dat in bepaalde disciplines nodig is.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.